

Інструкції щодо виконання завдань педагогічної практики

1. Аналіз уроку

Правильний і глибокий педагогічний аналіз уроку сприяє поліпшенню як усього навчального процесу, так і окремих його ланок. Об'єктивний аналіз підвищує рівень навчання (викладання), спонукає до самоконтролю, здійснює контроль, допомагає втіленню рекомендацій науки в практику.

Професор М. Махмутов зробив спробу підійти до аналізу уроку всебічно, запропонував такі типи аналізу: *повний, аспектний, комплексний*. Зупинимось лише на деяких аспектах аналізу, які, на наш погляд, не викликають сумніву своєю доцільністю, науковістю.

Повний аналіз уроку містить у собі розгляд його найважливіших елементів: його змісту, методів і прийомів навчання, взаємодії вчителя й учнів на уроці, взаємозв'язку його типу та структури. Наслідком такого аналізу можуть і повинні бути висновки та пропозиції, що стосуються удосконалення процесу навчання. Урок ми повинні розглядати цілісно, як організаційну форму, в якій усі елементи взаємозв'язані, підпорядковані логіці процесу навчання. Виділені елементи розглядаються й оцінюються щодо дидактичних і виховних завдань уроку, насамперед. Щодо найважливіших вимог до сучасного уроку: його структурна чіткість і завершеність, цілеспрямованість, різноманітність методів і прийомів, активність і самостійність учнів на уроці, творчий характер уроку, його висока науковість та ідейна спрямованість, керівна й організуюча роль учителя, виховна і розвивальна роль уроку.

Повний аналіз уроку поєднує в собі такі елементи:

- загальну характеристику мети уроку;
- визначення типу та структури уроків, їх характеристику;
- аналіз змісту уроку;
- аналіз методів і прийомів навчання на уроці;
- аналіз діяльності вчителя й учнів на уроці;
- загальні висновки про ефективність уроку.

Аспектний аналіз – це аналіз однієї з сторін уроку: *психологічної, дидактичної, виховної, організаційної, санітарно-гігієнічної* – з метою більш поглибленого вивчення його ефективності.

Аналіз може бути **комплексним**, тобто охоплювати декілька уроків з однієї теми. За характером він близький до повного. Дидактичний аналіз передбачає аналіз уроку з основних дидактичних вимог до мети, змісту, методів, засобів, структури уроку.

Організаційний аспект аналізу передбачає вивчення засобів організації занять на різних аспектах, оснащення уроку наочністю, посібниками, технічними засобами навчання, а також раціональним використанням часу, дотриманням режиму щодо санітарно-гігієнічних вимог.

Виховний аспект передбачає аналіз виховного впливу на учнів

змісту уроку, його методів, засобів, а також особистості вчителя, його такту. Під час будь-якого аналізу слід звернути увагу на етико-естетичну сторону уроку.

2. Схеми аналізу уроку

Загальні відомості про урок, його тип, структуру та зміст

1. Назва предмета, клас, школа, прізвище та ім'я вчителя, дата проведення, тема уроку.

2. Тип уроку, його місце серед інших уроків цієї ж теми.

3. Структура уроку, послідовність його етапів та їх тривалість, логічний зв'язок між ними (чи відповідає структура уроку дидактичній меті, логіці навчального процесу, чи впливає наступний етап з попереднього, чи раціонально розподілено час між ними).

4. Зміст уроку: науковість, оптимальність (чи відповідає тип і структура уроку його змісту, завданням і цілям, а також логіці навчального процесу).

Аналіз змісту етапів уроку

Організація класу та повідомлення завдань уроку

Підготовка до уроку, чистота і порядок в класній кімнаті, готовність до роботи тощо; обладнання уроку, організація класу (чи перевіряються відсутні, як організована робота асистентів тощо); постановка цілей і завдань уроку.

Актуалізація опорних знань, умінь і навичок

Як відтворювалися знання, чи застосовувалися вони в новій ситуації, що поглибили на уроці, які навички активізували, як опитувалися учні, чи активно працювали, чи залучалися до виправлення помилок, неточностей, які методичні прийоми застосовувалися, наскільки об'єктивно виставлялися оцінки, як перший етап пов'язувався з наступним тощо.

Формування нових понять і способів дій

Чи були поставлені перед учнями основні завдання вивчення теми, як здійснювалася мотивація навчання, чи викликався інтерес до теми, чи забезпечувалася реалізація принципів науковості, систематичності, доступності, наступності, проблемності; чи всі питання добре висвітлені в поясненні вчителя, які методи та прийоми застосовувалися, як вони поєднувалися, чи створювалася проблемна ситуація, як вона розв'язувалася, чи встановлювалися міжпредметні зв'язки, чи зрозуміли новий матеріал учні, як пов'язаний другий етап уроку з третім.

Формування вмінь і навичок учнів

Чи вдало дібрані вправи, запитання та інші завдання, чи логічною була їх послідовність, чи сприяли вони здійсненню освітньої, виховної та розвивальної мети в єдності, чи забезпечувалася самостійність учнів під час виконання поставлених завдань, чи проводилася робота над

помилками, чи організовувався самоконтроль за якістю виконання вправ, чи підводилися підсумки їх виконання, чи поєднувалася колективна робота з індивідуальною, чи диференціювалися завдання для різних за рівнем підготовки учнів, як встановлювався зв'язок з наступним етапом уроку, як були використані виховні можливості дидактичного матеріалу, які прийоми виховного впливу застосовувалися.

Домашнє завдання

Який обсяг і характер домашнього завдання, чи зможуть школярі його виконати за відведений час, чи передбачав учитель способи підвищення інтересу учнів до виконання домашнього завдання, як провів інструктаж, як повідомив вимоги до оформлення домашньої роботи, чи диференціювалися завдання, чи записане воно на дошці, чи перевірялась уважність учнів під час запису.

Зауважимо, що послідовність етапів може змінюватися залежно від дидактичної мети, характеру навчального матеріалу тощо або ж окремі з них можуть скорочуватися за рахунок інших чи випадати зовсім (наприклад, актуалізація опорних знань чи ознайомлення з новими поняттями та способами дій тощо).

Результативність уроку

Наскільки успішно розв'язані на уроці освітні, виховні, розвивальні цілі; якість знань (свідомість, міцність, глибина, дієвість), уміння застосовувати їх на практиці; які практичні уміння та навички вироблені на уроці, які елементи мали найбільш виховний вплив на учнів.

Поведінка вчителя на уроці: педагогічний такт і культура мовлення, вміння науково організувати працю на уроці, ставлення до учнів; чи раціонально використовує час, чи володіє класом, чи підвищує активність учнів, чи викликає інтерес до предмета, чи володіє емоційністю викладу, чи користується авторитетом тощо.

Поведінка учнів на уроці: ступінь активності та дисциплінованості, культура мовлення, ступінь загального розвитку, ставлення до вчителя і один до одного, наявність інтересу до навчального предмета тощо.

Висновки та пропозиції

Які конкретні висновки та пропозиції можна зробити до аналізованого уроку? (Яка загальна оцінка уроку, що цінного з цього уроку можна рекомендувати вчителям для впровадження в практику, як позбутися наявних недоліків і закріпити успіх на наступних уроках, як удосконалювати процес навчання на уроці, поліпшувати якість уроку, тобто підвищувати педагогічну майстерність вчителя початкових класів).

3. Схема аналізу виховного заходу

1. Загальні відомості: дата проведення, форма виховного заходу, мета.

2. Аналіз підготовчого етапу до проведення виховного заходу:
- ініціатори та організатори виховного заходу (учитель, учні, адміністрація школи);
 - урахування інтересів та ініціативи учнів під час вибору ними теми та мети виховного заходу;
 - планування підготовки до виховного заходу;
 - різноманітність намічених форм організації діяльності школярів (*індивідуальні, групові, масові, наочні, практичні*);
 - взаємозв'язок форми, мети виховного заходу із завданнями виховання, рівнем розвитку дитячого колективу, віковими особливостями.

4. Схема конспекту виховного заходу

1. Тема виховного заняття.
2. Форма виховного заходу.
3. У якому класі проводиться.
4. Обладнання (атрибутика, наочність, технічні засоби, оформлення приміщення).
5. Мета заняття (виховна та пізнавальна).
6. Обладнання заняття.
7. Хід заняття.
8. Використана науково-популярна, педагогічна та методична література.

7. Схема аналізу позакласного заходу

1. Мета виховного заходу та ступінь її досягнення.
2. Структура позакласного заходу: *комплексний або одиничний; масовий груповий, індивідуальний, змішаний.*
3. Методична організація позакласного заходу.
4. Зміст позакласної роботи.
5. Підготовчий етап:
 - підготовка текстового матеріалу заходу;
 - пізнавально-емоційна цінність текстового матеріалу;
 - учасники заходу.
6. Проведення заходу:
 - оформлення приміщення, де проводиться захід;
 - якість підготовки учнів – дійових осіб заходу;
 - залучення до діяльності учнів, що не є дійовими особами заходу;
 - реакція на діяльність учнів – дійових осіб з боку учнів, що не є дійовими особами заходу;
 - наявність запрошених гостей.
7. Підсумки заходу:
 - якість проведення позакласного заходу;
 - заохочення дійових осіб заходу.

5. Орієнтовний план вивчення досвіду вчителя

1. Анкетні дані вчителя (школа, стаж роботи, звання, громадська

робота).

2. Якими новими технологіями навчання користується учитель.
3. У чому це проявляється (на уроках, в позакласній роботі)?
4. Описати нові форми роботи (нові типи уроків, форми роботи з учнями, дидактичний матеріал та ін.).
5. Подати 2 – 3 конспекти чи позакласних заходів.
6. Як запроваджується досвід роботи вчителя в практику школи? Навести приклади.

7. Етапи проведення педагогічного дослідження та вивчення вивчення педагогічних явищ

Педагогічний експеримент необхідний для:

- установлення залежності між педагогічним впливом і досягнутим результатом у навчанні, вихованні;
- виявлення залежностей між певними умовами та системою вимог і досягнутим педагогічним результатом;
- порівняння ефективності двох чи більше варіантів педагогічного впливу або умов і вибору з них оптимального щодо якості та критеріїв (ефективність, час, зусилля тощо);
- знаходження причинних зв'язків.

1. Для встановлення вихідного рівня сформованості в учнів якостей, що вивчаються, практикується проведення аналізу контрольних робіт. Їх види: *письмові, усні, поточні, підсумкові; колективні, індивідуальні.*

2. Контрольні містять запитання або завдання, відповіді на які дають можливості досліднику встановити рівень впливу факторів, що вивчаються. Поряд з такими роботами застосовуються завдання текстового характеру, що безпосередньо визначають наявність і рівень сформованості в учнів певних якостей.

3. До завдань контрольної роботи, ставляться такі вимоги (за Ю.Бабанським):

- вони повинні містити запитання, найбільш важкі для засвоєння, а також актуальні для подальших етапів навчання;
- виконання сукупності завдань повинно створювати уяву про особливості розумової діяльності учнів, зокрема, вміння виділяти головне, істотне в матеріалі, який вивчається, і рівень розвитку вмінь самостійно мислити та виконувати отримане завдання;
- виконання завдань повинно показувати сформованість найбільш універсальних та інтегрованих прийомів навчальної праці (планування, організація роботи та самоконтролю за її виконанням, необхідний темп виконання навчальних дій).

4. За місцем проведення розрізняють:

- природний педагогічний експеримент (проводиться у звичайних умовах діяльності);
- лабораторний педагогічний експеримент (передбачає використання дослідником спеціальних методик і проводиться у штучно створених умовах, які сприяють забезпеченню наукової

чистоти експерименту й оптимальному просуванню до істини).